

FLEGMA (239) *sb f*

flegma (221), **flagma** (18); flagma *ModrzBaz*, *Calep* (2); flegma : flagma *FalZioł* (135 : 1), *Mącz* (3 : 6), *Sien* (27 : 8).

f- (223), ph- (6).

Oba a jasne; e prawdopodobnie jasne (tak Cn),

sg *N* flegma (50). ◇ *G* flegmy (81). ◇ *D* flegmie (2). ◇ *A* flegmę (92). ◇ *I* flegmą (14).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI (jeden z tych samych przykładów) – XVIII w.

*lek. Śluz według ówczesnej medycyny jedna z zasadniczych cieczy ustroju ludzkiego lub zwierzęcego, również wszelka wodnista nieczystość organizmu; także śluz zgęszczony, smarki, płwocina; phlegma, pituita Mącz; flegma wilgotność w ciele ludzkim wodnista jedna ze czterech przednich, φλέγμα dicitur humor in corpore frigidus, humidus, certam sedem non habet, sed sanquini permistus, per totum corpus funditur, muccus, phlegma, pituita Cn (239) : Murm 64; Ma mocz [fijołkowy korzeń] kaźel v̄mierzać/ charkanie wywodzi/ tho ielth czym człowiek charka, flegmą, flegmę lipką ścięcza *FalZioł* I 69c; ma tę mocz ten konfekt: iż flegmę grubą/ zagnią/ kljowatą z pierfi/ z żołądka: wymiata *FalZioł* V 81v; Imbier w miedzie przyprawiony/ zagrzewa żołądek/ flegmę j infze wodności w nim wyfułza *FalZioł* V 82v, I 3b [2 r.], 6a [2 r.], 7a, 7d, 10b (106); Gdzież ielt nauka iż mozg czworako lie czyłci. Na pirwey od zbytku wilgotności wodnych, á to bywa przez oczy, Drugie od wilkości melankoliej to bywa przez włofi. Trzecie od kolery, á to bywa przez w̄zy, Czwarte od flegmy, á to bywa nosem. *GlabGad* A7; Bowiem noł lie ma v̄ głowy iakoby wychod v̄ zamku albo v̄ wieże, przez ktori flegma y w̄zytka plugawość główna czyłci lie od mozgu. *GlabGad* B7; Trzecia [wilgotność] ielt flegma, z materiej mokrey á zimney, tą ma łwe włatne miełtce w płuczach. *GlabGad* E2; gdy lie takowa gruba flegma załtanawia w̄lawiech przy biodrach tedy onę boleć zową lekarze Sciatica *GlabGad* 12, A7v, B3v, B7v, B8, C (33); Sapor wielkiej łodkości Trawi w nas wilgotności Flegmę y żadliwości Y brzytkości. *LudWieś* B4v; *RejKup* R; *RejWiz* 61v, 117v [3 r.]; Pituita, Flágmá/ To yełt/ wodá we krwi tákowa yáko łmárki z w̄łt/ álbo z nołá pochodzą. *Mącz* 298a; Charcham/ z ciężkością flágm̄y zbywam. *Mącz* 374a, I48b, 189a, 266b, 299d, 415c, 502d; Czwarta wilgość Pypeć: Láćinłkie/ Pituita: Greekie/ Flegmá: wilka á zimna/ podobná Wodzie: ma łwe mieyłtce/ w Pęchyrzu/ á oddech iey/ Vłtá. *SienLek* 28v, 8, 9v *marg*, 11v, 21v, 24v (17); *RejZwierc* 3v [2 r.]; Niemożec być ciało zdrowe/ y niemoże ná w̄zem łpofobne/ gdzie woynę wiedzie łkorá skościámi/ flágmá ze krwią [pituitae cum sanguine]/koláná z goleniámi *ModrzBaz* 21v; Tenże żywot ielłi phlegmą zbytnią łye nádmię/ [...] nic mieć nad wodę tę/ y iey błotem ciepłe okładánię/ lepłzého niemoże. *Oczko* 15, 13 [2 r.], 14v, 15, 22v, 35v; *Calep* 801a, 809b.*

W połączeniach szeregowych (42): Ty Koczenki z Arabijey przywożone/ wywodzą Melankolią s człowieka y flegmę *FalZioł* I 128c, I 7b, 12d, 31b, 46d, 49c (30); *GlabGad* Hv; A od tądże cztery wilkości znákomite/ Krew/ Kolerá/ Flegmá y Melankolia. *SienLek* 1, 21, 21v, 23v [2 r.], 42 [3 r.], S2; *RejZwierc* 3v; *Oczko* 33v.

W charakterystycznych połączeniach: flegmę ciągnąć, czyścić (9), *odmiękczać, pobudzać* (3), *purgować (purgujący)* (11), *spychać, ścięczać* (3), *trawić (trawiący)* (10), *ukrawać; flegma ciężka, gruba*

(15), *klijowata* (7), *kwaśna*, *lipka* (9), *mokra*, *mozgowa*, *słodka* (3), *słona* (8), *spalona*, *spiekła* (2), *wilgotna* (*wilka*) (2), *wodna*, *zagniła* (2), *zimna* (6).

Frazy: »flegma skrzypi« (1): [*na starość*] áno iuż flegmá w pierfiach fkrzypi/ áno iuż dycháwicá mowić nie dopuści *RejZwierc* 160v.

»flegma (u)duśi« (2): wneth z oney biefiády áno go [*oźralca*] iuż kátárrus męczy/ kolerá pali/ flegmá duśi *RejZwierc* 59v, 160.

Szereg: »pypeć, (wozgrza) albo flegma« [*szyk 8 : 1*] (9): niemoc oná ieltći z Pypćią álbo flegmy *SienLek* 24v; trzećia [*wilgotność*] которéy pánuie źiemiá/ zową ią z Grecká lątinowie Phlegma, á my pypćiem/ niéktorzy wozgrzą álbo flągumą *SienLek* V2, 9v, 29, 29v, 41, 41v, S2, V4.

a. *Dolegliwości związane z katarem; pituita BartBydg* (2) : Pituita, flegma, plfaczka, ryma, morbus est ex catarrho proveniens, graece dicitur phlegma, et est infirmitas haec, quae accidit ex abundantia phlegmatis *BartBydg* 116v; *Mącz* 301b.

Synonimy: *plwocina*, *pypeć*, *smark*, *wozgrza*; **a.** *plwaczka*, *ryma*.